

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Kyllä

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Kyllä

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

Hoiva-asuminen kuvaa toiminnan sisällön hyvin.

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

-

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

Ei [Lähtökohtaisesti soveltuva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö, joka voi tarvittaessa antaa neuvoja ja ohjausta kiireellisen avun antajalle, joka on koulutuksensa ja kokemuksensa puolesta sopiva k.o. tehtävään. Tässä voidaan käyttää pelastusalan henkilöstöä ja myös sote-alan järjestöjen alan koulutuksen saanutta henkilöstöä.]

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Kyllä

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

Kyllä

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

Kyllä

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Kyllä

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

Kyllä

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

Kyllä

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

Koulutetun henkilöstön riittävyys, saatavuus ja työssä jaksaminen

Esityksen yhtenä tavoitteena on parantaa kotihoidon henkilöstön riittävyttä sekä toiminnan toteuttamista ja johtamista niin, että alalle saadaan uusia työntekijöitä ja nykyiset työntekijät haluavat jatkaa työskentelyä alan tehtävissä. Tavoite on kannatettava, mutta tälläkin hetkellä ala on vaikeuksissa henkilöstön riittävyyden suhteen ja henkilöstön poishakeutuminen sote-alalta on lisääntynyt koronan myötä. Myös koulutukseen hakeutuminen on vähentynyt. Laadukkaan johtaminen ei auta, jos henkilökuntaa ei ole riittävästi. Onko tulevaisuuden henkilöstön tarve ja saatavuus mitoitettu lakiesityksen taustapaperissa riittäväksi? Ala on kuormittava ja työntekijävaltainen, ja suurempiakin lukuja on julkisuudessa esitetty.

Henkilöstömitoitus. Esityksen päätavoite on edistää iäkkäiden henkilöiden edellytyksiä elää kodissaan turvallisesti sekä saada tarpeitaan vastaavat kotiin annettavat palvelut oikea-aikaisina, riittävinä ja laadukkaina. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että henkilöstömitoitus on riittävä asiakkaan tarpeisiin nähden ja asiakasta hoidetaan tarkoituksenmukaisessa paikassa. Palvelutarpeen arviointi ja ajantasainen palvelusuunnitelma ovat tässä keskeisiä.

Kriteerit hoiva-asumiseen voivat olla liian korkeat

Palvelusopimuksissa määritellään asiakkaan henkilökohtainen palvelujen tarve. Vaarana on, että kriteerit hoiva-asumiseen määritellään niin korkeiksi, jolloin asiakas ei niitä saavuta. Tällöin hän ohjautuu palveluasumiseen tai kotihoitoon ja palvelujen purkamisen seurauksena usein osa asiakkaista tipahtaa omaishoitajien hoidettavaksi. Osa ikääntyneistä tarvitsee ympärivuorokautista hoivaa, mutta joidenkin sairausryhmien kohdalla kyse ei aina ole palveluista ja niiden saamisesta, vaan sairauden edetessä henkilö voi tarvita ympärivuorokautista seurantaa vaaratilanteiden välttämiseksi.

Vanhojen ihmisten oikeuksien toteutuminen

Lainsäädännön tulisi vahvistaa ihmisoikeuksia, joten palvelusuunnitelma tulisi vahvistaa sitovaksi ja asiakkaan tarpeista lähteväksi ml. turvallisuus. Turvallisuus tulee lähelle itsemääräämisoikeuden kysymystä, jonka ylikorostaminen voi toisinaan johtaa heitteillejättöön.

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

-

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Esitys selkeyttää ja täsmentää monia hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen sisältöä. Tämä voi esityksen mukaisesti varmistaa, että asiakas saa tarpeidensa mukaista hoivaa ja samalla tämä yhdenmukaistaa hoidon laatua. Lähtökohtaisesti mikään kohta ei ole hyvä tai huono, onnistuminen riippuu toteutuksesta. Keskeistä on eri toimien yhteensovittaminen ja toteutuksen oikea-aikaisuus (esim. sairaalasta kotiutus, apuvälineiden ohjaus). Subjektivistista oikeutta palveluihin lakiesitys ei kuitenkaan tuo.

Lakiesitys mahdollistaa toiminnan uudelleen järjestämisen esim. ympärivuorokautisten yksiköiden päivärytmin muutoksen: kaikkien ei tarvitse herätä ja syödä aamupalaa tietyllä kellonlyömällä jne eli vähennetään kiirettä ja ryntäilyä toimenpiteistä ja tekemisestä toiseen. Näihin saattaa liittyä myös työvuorojen uudentyypistä suunnittelua. Tällä on mahdollista vaikuttaa myös eri henkilöiden käyntimääriin asiakkaan luona.

Omaishoitajan roolin ja omaishoidon kehittämisen näkökulma olisi voinut tulla esiin vahvemmin.

Turvallisuudesta huomioiminen laaja-alaisesti. Keskeistä on paloturvallisuus ja poistumisturvallisuus, mutta palvelujen järjestäjältä edellytettävä laaja-alaista turvallisuus-osaamista, ja koulutusta ja opastusta tarvitaan kaikilla työntekijätasolla. Turvatekniikan opettelu oikea-aikaisuudesta on huolehdittava. Huomioitava on myös, että Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toimeenpanosuunnitelma (KTNK) edellyttää yhdyspintaa turvallisuuden ja hyvinvointialueiden ja kuntien kanssa sote-uudistuksen toteutuksessa.

Turvallisuuteen liittyy myös iäkkäiden fyysinen ja psyykinen kaltoinkohtelu ja väkivalta, jota tapahtuu kodeissa ja laitoksissa, mutta sitä ei usein tunnisteta ja se jää usein piiloon ulkopuolista. Esitys velvoittaa eri tahoja huolehtimaan ikääntyneiden turvallisuudesta, ja siksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten rooli on tunnistaa ja tukea asiakasta näissä tilanteissa. Miten lainsäädäntö voisi tukea paremmin kaltoinkohtelun tunnistamista ja ehkäisyä vahvistamista?

Järjestöjen tasapuolinen kuuleminen

Kansalaisyhteiskunnan keskeinen elementti on, että kansalaisjärjestöjen osaamista hyödynnetään ja järjestöt otetaan jo suunnitteluvaiheessa. Myös kansalaisyhteiskunnan kuulemiseen kaivataan systematisointia, ja järjestöjä on kuultava tasapuolisesti

Varamäki Ritva
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry - Järjestöpalvelut